

ÖVNING HAVSÖRN 2019

Kärnkraftsövning i Östhammars kommun

Pressinformation • Östhammars kommun • 10 oktober 2019

ÖSTHAMMARS
KOMMUN
- EN DEL AV ROSLAGEN

”Havsörn 2019 är århundradets hittills största civila samverkansövning som märkbart ska bidra till att höja Sveriges krishanteringsförmåga generellt och förmågan att hantera konsekvenserna av en kärnteknisk olycka specifikt.”

– Göran Enander, landshövding i Uppsala län

Havsörn 2019 – kärnkraftsövning i Uppsala län

Vad är övning Havsörn?

Det finns tre kärnkraftslän i Sverige: Uppsala, Kalmar och Hallands län. Vartannat år genomförs en kärnkraftsövning i något av de tre länen och vart sjätte år är det därför Uppsalas tur att öva. I år anordnar Länsstyrelsen Uppsala län kärnkraftsövningen Havsörn 2019.

Havsörn 2019 är en viktig del i länsstyrelsens arbete med att utveckla och upprätthålla statliga räddningstjänstens förmåga att hantera konsekvenserna av en kärnteknisk olycka vid Forsmarks kärnkraftverk. Kärnkraftsövningen Havsörn 2019 pågår mellan den 16 oktober och den 3 december och består av fyra delövningar.

Syftet med Havsörn 2019 är bland annat:

- Att alla aktörer tillsammans övar på att kunna hantera en kärnteknisk olycka samt höja sin förmåga att uthålligt hantera större oförutsedda och oönskade händelser i samhället
- Att stärka länets förmåga att ta emot, stödja och samverka med internationella förstärkningsresurser, så kallat Host Nation Support (HNS)*
- Att sätta fokus på att öva ledning, samverkan och samordning samt utrymning
- Att öka kunskapen om civil beredskap hos boende i den inre beredskapzonen kring Forsmarks kärnkraftverk
- Att öka kunskapen generellt hos allmänheten kring civil beredskap

Vem planerar och ansvarar för Havsörn 2019?

Länsstyrelsen Uppsala län har det övergripande ansvaret för Havsörn 2019 och är övningsledare (ÖL). Hos varje deltagande aktör finns också en lokal övningsledare (LÖL), som planerar den egna aktörens deltagande i övningen, det vill säga vad som ska övas, vem/vilka som ska öva och i vilken omfattning.

Varför använder vi begreppet Havsörn om övningen?

Benämningen ”Havsörn” har använts vid de senaste kärnkraftsövningarna som Uppsala län anordnat. Havsörnen är Upplands landskapsfågel och landskapsdjur. Havsörnen är dessutom Ålands landskapsfågel vilket passar bra då även Åland är med och övar.

Vilka är det som övar?

Samhällsaktörer, så som de åtta kommunerna, statliga myndigheter och organisationer, i länet övas allt från central till lokal nivå. Även de omkringliggande länen som Gävleborg, Dalarna och Stockholm deltar med flera aktörer. Det är aktörernas lednings- och beslutsnivåer som övar sin krisberedskapsorganisation.

I en av delövningarna, som sker i fält, deltar alla de fem nordiska länderna: Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island. Det är första gången som hela Norden samlas för att gemensamt öva och tillsammans stärka förmåga och beredskap inför och efter en kärnkraftsolycka.

FN:s internationella atomenergiorgan (IAEA) kommer att medverka i Havsörn 2019 som internationell observatör.

Hur många deltar?

I nuläget har övningen totalt 75 deltagande aktörer från centrala förvaltningsmyndigheter och organisationer i sex län. Drygt 1 600 personer kommer att delta i de olika delövningarna. Antalet deltagare kan komma att ökas. I spelledningen och motspelsorganisationen som driver övningen framåt kommer minst 100 personer att delta.

Varför övar vi?

I maj 2017 fick Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag av regeringen att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret. Det innebär att förmågan för Sveriges civila försvar och landets totalförsvaret att hantera större oönskade händelser i samhället ska höjas.

Havsörn 2019 syftar till att alla deltagande aktörer gemensamt övar sin samlade förmåga att utveckla och stärka länets förmåga att hantera konsekvenserna av en kärnteknisk olycka.

Inriktningen och genomförandet ser annorlunda ut jämfört med tidigare kärnkraftsövningar, vilket bland annat beror på det omvärldsläge som Sverige befinner sig i. Bland annat läggs ett större fokus i årets övning på att öva länets uthållighet vid en större samhällsstörning.

Upplägget av övningen gör att flera av aktörerna ser Havsörn 2019 som en förberedande övning inför Totalförsvarsövningen nästa år (TFÖ 2020).

Aktörerna kommer att öva följande:

- Uthållighet
- Ledning och samordning
- Utrymning
- Samlad och gemensam lägesbild och en prioritering av samhällsviktiga verksamheter
- Information och kommunikation
- Förmågan att mäta och indikera joniserande strålning**
- Mottagande värdlandstöd (HNS)

Vilka är de fyra delövningarna i Havsörn 2019?

Delövning 1: Uppstartsövning, larmövning – den 16 oktober

Delövningens huvudsakliga syfte är att testa aktuella planverk och sambandsplaner. Delövningen ska säkerställa att rutiner och planer är korrekta. Det är skarpa larm som sker i övningen.

Delövning 2: Simuleringsövning under 36 timmar – den 23–24 oktober

Delövningen är en simuleringsövning som består av två huvuddelar – övande aktörer och ett motspel som spelar alla de aktörer som skulle förekomma i en verklig händelse och som inte deltar i övningen. Exempel på roller som motspelet kan ha är media, allmänhet och andra organisationer som inte deltar i övningen. De övande aktörerna har bara kontakt med varandra eller motspelet under övningen. Syftet med detta är att övningen ska ske under så realistiska former som möjligt.

Övningen pågår under 36 timmar för att testa uthållighet hos de organisationer som deltar på nationell, regional och lokal nivå. Viktiga fokusområden är att öva samverkan mellan deltagande organisationer, upprätta en samlad lägesbild och tillsammans skapa en gemensam inriktning för de åtgärder som vidtas, samt kommunicera gemensamma budskap.

Övningen innehåller även en realistisk utrymning av delar av bofasta i den inre beredskapszonen.

Delövning 3: Mät och indikeringsövning med värdlandstöd – den 29 oktober–1 november

I delövningen övas förmågan att genom indikering och mätning kartlägga vilka områden som drabbats av nedfall av radioaktiva ämnen och hur höga nivåerna av joniserande strålning är i dessa områden. På så sätt går det att bedöma hur hög dos av joniserande strålning man skulle få per år om man vistades kontinuerligt i ett drabbat område. Utifrån dessa fakta kan man vidta olika skyddsåtgärder och rekommendationer.

Under den här delen av Havsörn 2019 deltar förutom från Sverige, även mätresurser i form av expertteam från Finland, Danmark, Norge och Island. Här övas förmågan till indikering och mätning samt att ta emot och samverka med internationella aktörer i fält vid strålningsmätning.

Delövningen kommer att ske på landsbygden i Östhammars och Tierps kommuner.

Delövning 4: Seminarieövning – den 3 december

Fokus i den sista delövningen ligger på hanteringen av de långsiktiga konsekvenser av ett utsläpp kopplat till livsmedelsproduktion utifrån regionalt perspektiv två månader efter nedfall.

Hur fungerar övningarna?

Det finns för varje delövning ett övningsmanus som i detalj beskriver scenariot steg för steg. Särskilt viktigt är detta i delövning två (36 timmars simuleringsövning) som ska genomföras så verklighetstroget som möjligt. Spelledningens uppgift är att styra över de övande aktörerna via det givna övningsmanuset. Övningen genomförs både på ledningsplatser och ute i fält.

Deltagande aktörer övar, förutom i fältövningarna, från sina ordinarie arbetsplatser eller krisledningsrum. Kontakten sker sinsemellan via alla tillgängliga kommunikationssystem bland annat via ett webbaserat informationssystem (WIS). WIS är ett nationellt system som underlättar för aktörer att dela information före, under och efter en samhällsstörning. Alla aktörer ska enkelt och effektivt kunna skapa sig en helhetsbild av läget. Genom att använda sig av övningsportalen skapas en ”övningsbubbla” vilket säkerställer att övning och verklighet inte blandas.

Hur påverkar övningen invånarna i länet?

För en större allmänhet kommer inte övningen att märkas av. I Östhammars kommun särskilt i området kring Forsmark och den inre beredskapszonen, kommer emellertid en del av invånarna att beröras av övningen, framför allt när det gäller delövning två. Den 24 oktober, från klockan 07:00 till cirka klockan 14:00, genomförs en realistisk evakueringsövning av de boende på Gräsö i den inre beredskapszonen. I övningen kommer frivilliga att delta.

Vad händer efter övningen?

När Havsörn 2019 är avslutad i december sker en stor utvärdering av hela kärnkraftsövningen. Särskilda utvärderare är utsedda på såväl lokal som övergripande nivå. En rapport kommer att sammanställas, vilken kan användas som ett underlag för vidareutveckling i syfte att ytterligare stärka länets kärnenergiberedskap.

Vad är målet med övningen?

Målet är att förbereda alla medverkande aktörer för olika typer av allvarliga samhällshändelser och störningar. Målsättningen är att samhällets aktörer gemensamt förmår skapa trygghet, upprätthålla säkerheten och stå för en verkningfull hantering av samhällsstörningar i vardag, under kris och vid höjd beredskap.

Östhammar kommuns målsättningar

- Förmåga att motta larm samt starta upp vår krisorganisationen
- Förmåga att sammanställa och upprätta en lokal lägesbild
- Förmåga att kommunicera med övriga aktörer i länet och inom den egna organisationen
- Förmåga att samordna tydlig, relevant och effektiv information i kommunikation med allmänhet och media
- Förmåga att agera med uthållighet i organisationen

Vi kommer att utvärdera och ta tillvara alla erfarenheter vi drar för att ytterligare stärka vår förmåga att stå emot större samhällsstörningar.

*Host Nation Support (HNS), eller så kallat värdlandstöd, kan erhållas när ett lands egna resurser inte räcker till och det behöver be om hjälp/stöd från utlandet för att hantera en stor samhällsstörning. HNS är civilt eller militärt stöd som ett värdland ger utländska styrkor inom sitt territorium. Begreppet används som stöd som ges i fredstid, kris eller krig.

**Joniserande strålning är strålning med hög energi som har förmågan att slita loss elektroner från atomkärnor och därmed bilda joner. Joniserande strålning finns överallt omkring oss i form av den så kallade bakgrundsstrålningen. Bakgrundsstrålningen kommer från den egna kroppen, marken och rymden. Utöver bakgrundsstrålningen utsätts vi för strålning från radon i bostäder, industri, läkarundersökningar och behandlingar.

Medverkande aktörer Havsörn 2019 – kärnkraftsövning

Uppsala län

Länsstyrelsen Uppsala län
Attunda Brandkår
Forsmarks Kraftgrupp
Försvarsmakten, mellersta militärregionen
Försvarsmakten Psy.Ops.
Livsmedelsverket
Polisen Region Mitt
Region Uppsala
Upplands Krisstödsförbund
Uppsala Brandförsvaret
Enköpings kommun
Heby kommun
Håbo kommun
Knivsta kommun
Tierps kommun
Uppsala kommun
Älvkarleby kommun
Östhammars kommun
Statens ämbetsverk Åland

Gävleborgs län

Gävle kommun
Länsstyrelsen Gävleborg

Stockholms län

Norrtälje Räddningstjänst
Samverkan Stockholmsregionen (SSR 36 st)

Övriga länsstyrelser

Länsstyrelsen Dalarna
Länsstyrelsen Kalmar
Länsstyrelsen Halland
Länsstyrelsen Stockholm

Frivilligorganisationer

Frivilliga flygkåren
Roslagens sjövarnskår
Svenska Sjöräddningssällskapet

Centrala förvaltningsmyndigheter(övriga)

Jordbruksverket
Kustbevakningen
Polismyndigheten NOA
SOS Alarm
Sjöfartsverket
Svenska kraftnät
Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)
Sveriges radio sändningsledning/P4 Uppland
Säkerhetspolisen (SÄPO)
Trafikverket/Färjerediet

75 deltagande aktörer som skrivit under ambitionsdokumentet för Havsörn 2019

Nordiskt deltagande

Danmark
Finland
Island
Norge

Internationellt deltagande

FN:s internationella atomenergiorgan (IAEA)

Kontaktlista till deltagande aktörer i övning Havsörn 2019

Länsstyrelsen Uppsala län

Cecilia Irefalk
Pressansvarig kommunikatörer
010-223 33 26
cecilia.irefalk@lansstyrelsen.se

Gudrun Orava
Kriskommunikatör
010-223 34 80
gudrun.orava@lansstyrelsen.se

Forsmarks kärnkraftverk

Anna Ek
Stf presschef
0727-182 802
eka@forsmark.vattenfall.se

Strålsäkerhetsmyndigheten

Caroline Falkengren
Kommunikationsstrateg
073- 202 35 19
caroline.falkengren@ssm.se

Polisen Region Mitt

Lisa Sannervik
Presstalesperson
010-567 70 37

Tierps kommun

Anders Badner Kommunikationsstrateg
070 – 086 87 66
anders.badner@tierp.se

Östhammars kommun

Lina Ahlén Svalbro
Kundtjänstvägledare
0173-860 00
lina.ahlen.svalbro@osthammar.se

Region Uppsala

Jessica Elgenstierna
Presschef
070-611 39 51
jessica.elgenstierna@regionupsala.se

Sture Jonsson
Presschef, UL
018-6111908
sture.jonsson@ul.se

